Sininauha -säätiön lausunto lakivaliokunnan asiantuntijapyyntöön asiasta KAA 2/2024

Sininauhasäätiön erityisasiantuntijuus painottuu erityisesti asunnottomuuspoliittisiin ratkaisuihin vaikuttamisessa mm. asunnottomuuden vähentämisen ja asunnottomuutta kokevien ihmisten aseman parantamisen konteksteissa. Päihdepoliittiset erityiskysymykset, kuten kannabiksen laillistamiseen liittyvät kysymykset, eivät ole varsinaisesti toimintamme keskiössä. Monimuotoiset päihdeongelmat näkyvät toki työssämme ja asiakkaissamme monin eri tavoin. Tältä pohjalta haluamme lausuntona tuoda esiin seuraavat näkemyksemme liittyen kannabiksen laillistamiseen liittyvään lainsäädäntötyöhön.

Kannabiksen suhde muihin huumausaineiksi luokiteltaviin päihteisiin

Kannabis on useilla mittareilla vähemmän haitallista kuin monet muut päihdyttävät aineet. Se joka tapauksessa aiheuttaa riippuvuutta ja sen käytöstä koituu monenlaista haittaa. Haitat liittyvät erityisesti nuoruusikään, jolloin kannabiksen runsas käyttö vaikuttaa haitallisesti aivojen kehitykseen, mielenterveyteen ja kognitiiviseen suoriutumiseen. Myös vanhemmilla, runsaasti kannabista käyttävillä henkilöillä on todettu mm. huomattavaa kognitiivisen päättelykyvyn laskua sekä aloitekyvyn puutetta.

Kannabiksen lainsäädännöllinen erityiskohtelu ei olisi haittoja vähentävän päihde- ja asunnottomuustyön näkökulmasta erityisen tehokas tapa torjua päihdehaittoja. Se olisi ongelmallinen erityisesti yhdenvertaisuuden kannalta, sillä se jättäisi huono-osaisimmat asunnottomat ja huumeriippuvaiset henkilöt mahdollisesti entistäkin huonompaan asemaan. Sininauhasäätiön mukaan mahdolliset huumausainepoliittiset muutokset ja niihin liittyvä suhtautuminen huumausaineiden käytön rangaistavuuteen on yleisempi - kaikkia huumausaineita samanaikaisesti koskettava sosiaali- ja terveyspoliittinen kysymys.

Huumausainekysymys osaksi päivitettyä sosiaali- ja terveyspolitiikkaa

Mikäli käytön rangaistavuudesta luopumista harkitaan, sen tulee koskea kannabiksen ohella muitakin huumausaineita. Tässä olemme samoilla linjoilla mm. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) kanssa. Mahdollinen huumausaineiden käytön rangaistavuudesta luopuminen tulee tällöin toteuttaa hoitojärjestelmää, ehkäisevää työtä ja varhaista puuttumista samanaikaisesti laajentaen ja kehittäen. Tärkeätä on saada huumeongelmien kanssa kamppailevat ihmiset aikaisempaa varhemmin palveluiden piiriin esimerkiksi huumeidenkäyttäjille suunnattuja valvottuja käyttötilapalveluja ja matalan kynnyksen korvaushoitoa kehittämällä. Tämä on oleellista myös sen vuoksi, että huumeista aiheutuvat yliannostuskuolemat tapahtuvat tyypillisesti palvelujärjestelmän ulkopuolella.

Sininauhasäätiö näkee, että huumeiden käyttö lisää merkittävästi kansanterveydellisiä. sosiaalisia ja inhimillisiä ongelmia. Huumekysymyksen hoitaminen tai hoitamatta jättäminen vaikuttaa erityisen voimakkaasti asunnottomien, huumausaineita käyttävien ihmisten ja heidän lähipiiriensä arkeen ja sitä kautta koko yhteiskuntaan. Tähän ei kuitenkaan Sininauhasäätiön näkemyksen mukaan riitä yksittäisen huumausaineen rangaistavuudesta luopuminen, vaan suomalaista huumausainepolitiikkaa tulee kokonaisuudessaan päivittää vastaamaan nykypäivää ja liittää huumausainekysymyksen tarkastelu osaksi laajempaa sosiaali- ja terveyspoliittista päätöksentekoprosessia.

Helsingissä 9.12.2024

Sininauhasäätiö sr

Kimmo Karvonen
toimitusjohtaja